

Medicinale Forbrugsforeninger.

Af

Grosserer Th. Giessing.

Som bekjendt er Forbrugsforeninger ikke noget nyt hertillands. De har jo nu virket saa længe og efterhaanden naat en saa betydelig Udbredelse, at de alene derved har bevist deres Levedygtighed og Formaals-tjenlighed. Naar jeg gjør mig til Talsmand for Dan-nelsen af Forbrugsforeninger til Fordeling af Medicin, saa er det, jeg foreslaar, altsaa ikke noget nyt og ukjendt, men kun den videre Udvikling af en Institution, som forlængst har staaet sin Prøve.

Det er forstaaeligt, at Ideen, at gaa uden om Høk-eren og Urtekræmmeren, er født før Ideen, at gaa uden om Apothekeren, fordi den samlede Kapital, der kan spares paa et billigt Indkjøb af Levnedsmidler, er mange Gange større end den, der kan spares paa et billigt Indkjøb af Medicin. Men holder man sig derimod til den procentvise Fortjeneste, som henholdsvis Detail-handleren og Apothekeren beregner sig, saa burde Ideen ubetinget først være bragt i Anvendelse overfor Apothekerne. Hos dem er nemlig 100 pCt. ingen For-

tjeneste, 4, 6, 800 pCt.. ja langt klækkeligere, det er mere almindeligt.

At dette ingen Overdrivelse er, kunde jeg anføre talrige Beviser paa. Jeg skal nøjes med at nævne et, af hvilket dette klart og overbevisende fremgaar, ja som er uomstødeligt, nemlig Kommunehospitalets Regnskaber. Dette Hospital tilbereder nemlig selv sine Lægemidler, og uagtet det ikke indkøber Raastofferne saa billigt, som det kunde, saa opnaar det dog en Besparelse, der f. Ex. i 1882 androg ca. 68 pCt. Dets Medicin til omtrent 9000 Patienter kostede nemlig, Lønninger og Husleje og andre Omkostninger iberegnete, kun ca. 24,000 Kr., medens den efter Apothekertaxten vilde have kostet ca. 75,000 Kr. Havde de københavnske Sygekasser skullet betale denne Medicin, vilde Udgiften, uagtet de dog faa 20 pCt. Rabat, have været ca. 60,000 Kr., hvoraf nøjagtig 35,718 Kr. 22 Øre vilde være udgivne til ingen Verdens Nytte for Sygekasserne. Eller med andre Ord: Uagtet de faar 20 pCt. Rabat, betaler de dog paa den nuværende Forsyningsmaade 48 pCt. for meget.

Men jeg kan iøvrigt ikke undlade at bemærke, at det er en Illusion, naar disse Sygekasser tror, at de faar 20 pCt. Rabat. De betaler jo nemlig de almindelige Lægemidler, som andre Mennesker køber forholdsvis billigt i Haandkøb, med Receiptpriser, og hvis jeg tør dømme efter en Række Sygekasserecepter, jeg har haft til Gjennemsyn, er der ikke Tvivl om, at denne Betalingsmaade mere end tilintetgjør den Fordel, som tilsyneladende vindes gennem Rabatten.

Naar man nu spørger mig om Aarsagen til, at Apothekerne har en saa glubende Bruttofortjeneste, der jo maa udredes, naar man har Sygdom i Huset, altsaa

for Størstedelen af Befolkningens Vedkommende netop medens den har daarligst Raad til det, saa gjør det mig ondt at maatte svare, at Aarsagen er, at Justitsministeriet uforvarende begunstiger Apothekerne paa Befolkningens Bekostning.

Beviset er mig ikke vanskeligt. Ministeriet faar nemlig hvert Aar tilsendt til Approbation den af Sundhedskollegiet udarbejdede Medicinaltaxt. Meningen hermed kan jo kun være, at det skal paase, at Befolkningens Interesser ikke gaas for nær, at Priserne ikke ere for høje, og det burde se en dobbelt Opfordring til en indgaaende Kritik deri, at Publikum intet Valg har, men maa betale de Priser, det approberer, og deri, at det er Apothekerne i Sundhedskollegiet, altsaa Folk, der er stærkt interesserede i høje Priser, som har Hovedandelen i Taxtens Udarbejdelse.

Nødvendigheden af en saadan Kritik maa Justitsministeriet imidlertid ikke have Øje for. I hvert Fald approberer det Aar efter Aar en Taxt, der er udarbejdet uden Spor af Hensyn til Befolkningens Betalingsevne, men efter Sigende alene med det Formaal, at selv den mindste Apotheker skal kunne bestaa ved den; selv den, hvis Virksomhed er saa lille, at kun en ringe Brøkdæl af hans Tid optages af den. Jeg har i »Nationaløkonomisk Tidsskrifts« Majhæfte 1884 paavist, at de mindre Landapothekere aldeles ikke behøver den høje Taxt, men meget godt kunde bestaa, selv om den nedsattes betydeligt, idet de kunde supplere deres Indtægt med Udbyttet af en Kjøbmandshandel, som de kunde drive som Biforretning, og naar man ikke benytter en saadan Udvej, saa er det naturligvis fordi den høje Taxt, foruden at sætte de smaa Apothekere i Stand til at leve uden

videre Arbejde og af en lille Omsætning, bringer de større en kolossal Indtægt — og det er sikkert Hovedgrunden.

At tilvejebringe en Forandring til det bedre i disse Forhold er for Tiden kun Bestyrelserne for Sygekasserne i Stand til. Naar de blot vil, har de det i deres Magt at befri deres Medlemmer for den uretfærdige Skat, de nu maa svare til Apothekerne, og det ved saa nemt et Middel, som at danne Forbrugsforeninger.

Enhver kjender den Grundtanke, som Forbrugsforeningerne hviler paa : nemlig at undgaa visse Fornødenheders Fordyrelse af Detailhandleren, idet man gjøres sine Indkjøb i Fællesskab og i saa stor en Maalestok, at man kan henvende sig direkte til Storhandlen eller Fabrikanten. De saaledes til en gros Priser indkjøbte Varer fordeles blandt Medlemmerne efterhaanden som de faar Brug for dem. Denne Fordeling besørger af en Medhjælper, der for dette Arbejde og for at føre Foreningens Regnskab lønnes med visse Procent af de fordelte Varers Værdi. Fordelingen sker sædvanligvis kun mod kontant Betaling, dog ikke til de Priser, Varerne er indkjøbte til, men til de gangbare Detailpriser. Forskjellen mellem disse to Priser, som uden Foreningens Mellekomst vilde være tjent af Detailhandleren, kommer nu Medlemmerne tilgode og udgjør netop det tilsigtede Overskud, og det fordeles da aarligt blandt Medlemmerne, efter at Foreningens Omkostninger er afholdte.

I Hovedsagen maa medicinale Forbrugsforeninger virke paa samme Maade; i Enkelthederne er derimod

adskillige Afvigelser nødvendige, hvad jeg skal søge at vise, idet jeg nu gaar over til Sagens Detailler.

Allerede det første Skridt, selve Dannelsen af en medicinal Forbrugsforening, giver Anledning til Omtale. Medens det jo nemlig ellers er en god, gammel Regel at begynde i det smaa, er det indlysende, at dersom en medicinal Forbrugsforening ikke skal blive et dødfødt Foretagende, maa der fra første Færd skaffes den en saa stor Omsætning, at den ikke alene bærer sig, men strax opfylder sit Formaal: at virke besparende. Hvorledes skulde man ellers kunne vente yderligere Tilslutning og Fremgang? Ingen bryder sig dog om at blive Medlem af en Besparelsesforening, som ikke virker besparende! Jeg maa derfor fraraade at oprette medicinale Forbrugsforeninger paa den Maade, andre Foreninger hyppigt stiftes paa, nemlig ved at en mindre Kreds af Enkeltmænd gjør en Begyndelse og haaber paa Tilslutning efterhaanden. Det vil uundgaaelig føre til Skuffelse og skade Sagen for lange Tider, dersom man begynder i for lille en Maalestok, idet man nemlig da ikke alene ikke vil faa sin Medicin billigere, men dyrere end paa Apotheket, fordi de Udgifter, som kun i ringe Grad forandrer sig, hvadenten Foretagendet er stort eller lille, f. Ex. til Lønninger, Husleje, Forrentning, Belysning o. s. v., naturligvis fuldstændigt vil opluge den Bruttofordel, som indvindes.

Hvis man giver mig Medhold heri — og man vil vanskelig kunne andet — saa vil man ogsaa give mig sin Tilslutning, naar jeg foreslaar, at Grundlæggelsen og Driften af en Forbrugsforening for Kjøbenhavn besørges af samtlige Sygekasser i Forening eller dog af saa mange af dem som muligt, selvfølgelig med

deres Generalforsamlings Samtykke. Paa denne Maade opnaas, at Forbrugsforeningen strax faar en saa stor Tilslutning, at dens Opgaves Gjennemførlighed fuldtud er sikret og desuden at den bliver en i enhver Henseende sund og solid Institution.

Naar Foreningens Grundlæggelse er vedtagen, er det næste vigtige Skridt: Antagelsen af en Leder. Farmaceut maa han naturligvis være og en anerkjendt dygtig Mand, ellers faa Medlemmerne og navnlig de kvindelige let Fordom mod Foreningens Medicin, og er den først vakt, er den ikke let at udrydde. Men hvorfor skulde en passende Personlighed ikke kunne findes? Foreningen vil utvivlsomt faa Raad til at lønne godt af hvilken Grund virkelig dygtige Ansøgere heller ikke vil udeblive, og det saa meget mindre, som Medhjælperne paa Apothekerne ikke er forvænte med høje Gager. Men foruden den Grund, der ligger i Ønsket om at knytte en dygtig Mand til sig, har Foreningen en Humanitetsgrund til at lønne godt, nemlig for at holde den Paagjældende skadesløs, fordi han, ved at træde i dens Tjeneste, ganske sikkert lægger sig saaledes ud med de ledende Mænd i Farmacien, at enhver Udsigt til nogensinde at opnaa personligt Apothekerprivilegium er ham afskaaren.

Det er Skik, at Forbrugsforeninger lønner deres Uddelere med visse Procent af Omsætningens Beløb. Det er en anbefalelsesværdig Lønningsmaade, fordi den, i Modsætning til fast Løn, bringer Uddeleren til at interessere sig for Omsætningens stadige Forøgelse. Endnu bedre vilde en Andel i Nettobesparelsen være, fordi denne Lønningsmaade paa engang bibringer Interesse for Tilvejebringelsen af den størst mulige Omsæt-

ning og den størst mulige Sparsommelighed i Driften. Et af Systemerne bør man benytte, men naturligvis ikke før man efter nogen Tids Virksomhed har faaet saameget Begreb om Omsætningens Omfang, at Lønnens Størrelse ikke fastsættes i Blinde. Foreløbigt maa man altsaa enes om en fast Løn.

Jeg vil ikke opholde mig længe ved Valget af Lokale. Jeg formoder, at den vordende Bestyrelse, indtil den har vundet nogen Erfaring, nøjes med et Office, som den fornuftigvis lægger i den Bydel, der tæller de fleste Medlemmer. Senere gaar den over til Anlæggelsen af Udleveringssteder eller maaske endog af selvstændige Anstalter i andre Bydele. I Forbigaaende bemærket vilde megen Tid spares for Medlemmerne, dersom Udleveringsstederne samtidig var Lægestationer, hvorved der desuden kunde tilvejebringes en fortrinlig Kontrol med, at Recepterne ikke expederedes for Ube-rettigede.

De af mine Læsere, der er bekjendte med mit Indlæg i »Nationaløkonomisk Tidsskrift« ifjor, vil erindre, at jeg anslog den Sum, der vilde medgaa til en fuldstændig Etablering af en Forbrugsforening, til ikke over 8000 Kr. Man har ytret Tvivl om Muligheden af at kunne nøjes med et forholdsvis saa ringe Beløb og man har henvist til, hvilke kostbare Inventarier og Bygninger Apothekerne benytte. Jeg kan ikke her bevise, at jeg har Ret; det vilde medtage altfor lang Tid og nødvendiggjøre Omtale af altfor mange Detailler, som det vil være mere passende at gjemme til Underholdning for et eventuelt Udvalg til Sagens Undersøgelse. Jeg maa her nøjes med at forsikre, at 8000 Kr. er fuldkommen tilstrækkeligt, forudsat man indtil vid-

ere vil nøjes med lejede Lokaler, beskedne, men naturligvis tilstrækkelige til selve Institutionen. Om en samtidig Indretning af Embedsbolig og lignende Luxus kan der selvfølgelig ikke være Tale.

Jeg kommer nu til det vigtige Spørgsmaal, hvorledes Medlemmerne skal erstatte Foreningen, hvad der fordeles mellem dem. I de hidtil bestaaende Forbrugsforeninger er Fremgangsmaaden, som bekjendt, den meget ligefremme, at Medlemmerne betaler Varerne kontant ved Modtagelsen. Denne Afviklingsmaade kunde naturligvis ogsaa godt bruges i en medicinal Forbrugsforening, men hvis man valgte den, gav man jo samtidigt Afkald paa de uvurderlige Goder, som ethvert Medlem af en Sygekasse har lært at skønne paa, først og fremmest det, at man, naar man er hjemsøgt af Sygdom, og Fortjenesten er ringe eller slet ingen, kan faa de nødvendige Lægemidler uden at behøve at staa med Pengene i Haanden og uden at paadrage sig Gjæld eller Tab af borgerlige Rettigheder. Dernæst det, at det Kontingent, man betaler for at opnaa denne Fordel, er langt mindre end hvad en Sygs Udgifter til Medicin i Gjennemsnit beløber sig til, fordi Udgiften jo ikke bæres af de Syge alene, men fordeles over samtlige Medlemmer. Da endelig den Ordning, at Udgifterne afholdes af Sygekasserne, og at disse igjen faar dem erstattede af Medlemmerne i Kontingentet, ingen anden Forandring medfører i Sygekassernes Organisation, end at de faar Mellemlægning med deres egen Forbrugsforening, i Stedet for med Apothekerne, saa forekommer det mig, at alt taler for at vælge denne Ordning.

Tilbage bliver Spørgsmaalet, hvorledes Sygekasserne bør afregne deres Mellemværende med Forbrugsfor-

eningen. Det kan ske paa to højst forskellige Maader, af hvilke den ene i Principet er ganske overensstemmende med den, jeg foreslog at anvende overfor Medlemmerne. Den bestaar altsaa deri, at enhver Sygekasse for hvert Medlem, den tæller, betaler Forbrugsforeningen et Gjennemsnitsbidrag, hvis Størrelse udfindes ved at dividere Forbrugsforeningens hele Medlemsantal ind i Summen af dens samtlige Udgifter.

Den anden Fremgangsmaade er, at Forbrugsforeningen beregner Lægemedlerne efter Apothekertaxten og belaster hver enkelt Sygekasse, for hvad der uddeles netop til dens Medlemmer. Naar Aarsregnskabet er afsluttet, og det er udfundet, hvor mange Procent der er indvundne i Besparelse paa hver Krone, der er omsat, saa godskrives der hver Sygekasse det Beløb, der er indvundet paa Omsætningen netop med den.

Uagtet denne sidste Fremgangsmaade, som man vil se, i Systemet er modsat den, jeg anbefalede at anvende overfor de enkelte Medlemmer, giver jeg den dog Fortrinet og det uden at gjøre mig skyldig i nogen Inkonsekvens, idet Formaalene er forskellige.

Medens det jo nemlig netop er Opgaven overfor de enkelte Medlemmer at forebygge de Indgreb i deres økonomiske Forhold, som Sygdom maatte foraarsage, ved at fordele Byrden saa ligeligt, at den ikke trykker nogen særligt, saa er Sygekasserne derimod interesserede i at erfare, om Gjennemsnitsforbruget af Medicin pr. Medlem er forskjelligt i de forskellige Kasser. Maaske ved man allerede, at dette er Tilfældet; hvis ikke, vil det utvivlsomt vise sig, dersom Forbrugsforeningen beregner hver Sygekasse, hvad netop dens Medlemmer har faaet, og det vil da være den Bestyrelses Opgave, hvis

Kasse arbejder for dyrt, at udfinde Aarsagen til Uligheden, og eventuelt indføre en større Økonomi. Desuden opnaar man ved den Fremgangsmaade, jeg giver Fortrinet, nøjagtigt at se, hvad man har sparet ved at holde sig borte fra Apothekerne, hvilken Oplysning, opmuntrende som den er til fortsat Virksomhed, paa den anden Maade ganske vilde gaa tabt.

Efter at jeg nu har udviklet mine Anskuelser om Hovedpunkterne, er der en hel Række Bipunkter, som jeg ønsker at henlede Opnærksomheden paa.

Et af disse er Spørgsmaalet om Lovligheden af medicinale Forbrugsforeninger. Jeg har egenlig allerede udtalt mig saa fyldigt om det i »Nationaløkonomisk Tidsskrift« ifjor, at jeg ikke véd noget nyt at tilføje, og jeg skal derfor, idet jeg forøvrigt henviser til min Artikel, kun minde om, at Resultatet af mine Undersøgelser var, at kun det kan anses for ulovlig Tilberedning eller ulovligt Salg af Medicin, som sker for Vindings Skyld. Med andre Ord: der maa have fundet et Salg af Medicin Sted; der maa have været en Sælger, der har overdraget en Kjøber et Lægemiddel, for at en Overtrædelse af Medicinallovgivningen kan siges at være sket, og, som bekjendt, har Begreberne Kjøb og Salg intet med en Forbrugsforening at skaffe. Den sælger intet og dens Medlemmer køber hos den intet. I den foregaar kun en Fordeling.

Der rettedes kun et eneste Angreb paa denne min Opfattelse, og betegnende nok fremkom det fra Apothekernes juridiske Konsulent, Hr. Højesteretsadvokat, Dr. Hindenburg, der imidlertid ikke havde bedre Argumenter mod mig end mangelfulde Citater af Lovgivningen. Men medens jeg saaledes kun fandt en eneste Angriber,

skortede det mig ikke paa Meningsfæller. Kort efter at jeg havde fremsat min Anskuelse, blev den tiltraadt af flere meget ansete Jurister, af hvilke nogle udtalte deres Tilslutning offentlig, og i den seneste Tid er den endvidere bleven godkjendt af en Domstol, idet en Sag, der var anlagt ved Kolding Herreds Ret mod »Vesternebel og Omegns Forbrugsforening« for formentligt ulovligt Salg af Medicinalvarer fik det Udfald, at Foreningen blev frikjendt og Omkostningerne paalagte det Offentlige, idet Dommeren udtrykkeligt udtaler, at Friindelse maa blive en Følge af, at intet Salg har fundet Sted, men kun en Fordeling, og at kun Salg er strafbart.

Denne Dom vil blive appelleret af det Offentlige, og man kan være forvissat om, at Apothekerne ingen Anstrengelse og ingen Udgift vil spare for at værne om deres Interesser, og det kan man heller ikke undres over, naar man ser Sagen fra deres Standpunkt. Men heller ikke vi, der interesserer os for Oprettelsen af en medicinal Forbrugsforening, vil være uvirksomme! Jeg føler mig forvissat om, at ingen Forbrugsforening og ingen Sygekasse, den være nok saa lille, vil undlade at yde sit Bidrag til, at denne Sag føres igjennem til Sejr for os, thi Retten er paa vor Side, og den kan vindes, og det bør vel erindres, at Sagen ikke angaar »Vester-Nebel Forbrugsforening« alene, men alle Landets Forbrugsforeninger, ja mere endnu, den angaar hele Befolkningen, og det bør endvidere erindres, at den Dag, den vindes, har Apothekernes Privilegier faaet Grundskuddet, og Begyndelsen er gjort til at befri Befolkningen for en Skat paa langt over 2 Millioner Kr. om Aaret.

Men det er ogsaa kun Begyndelsen, der er gjort. Den Anskuelse, som jeg har hørt flere udtale, at Apothekerne vil give Kjøb og nedstemme deres Priser, saasnart en Forbrugsforenings Tilværelsesret blot er fastslaaet, kan jeg aldeles ikke tiltræde, ja jeg betænker mig ikke paa at betegne den som en Illusion. Apothekerne besidder ikke Blik for, at den letteste og virksomste Maade at umuliggjøre en Medbejler Livet paa er at acceptere hans Politik. De vil tværtimod begynde med udadtil at le ad Forbrugsforeningen og indadtil at harmes over den, men iøvrigt ved Fastsættelsen af deres Priser ignorere den, indtil den har naaet et saadant Omfang, at deres Omsætning umiskjendelig er formindsket derved. Saa vil de maaske begynde at give langsomt efter, forsaavidt Forrentningen af deres kolossalt kostbare Privilegier tillader dem det. Men lod man sig saa af en saadan Prisnedsættelse forlede til at anse Forbrugsforeningen for overflødig og derfor nedlagde den, saa vilde man hurtig gjøre den bedrøvelige Opdagelse, at man paany befandt sig i det gamle Uføre. Er denne min Anskuelse rigtig, og jeg har mange Grunde til at tro, at Tiden vil give mig Ret, saa bliver en villedet Forbrugsforening ikke overflødig, før den i den Grad har undermineret Apothekernes Stilling, at Staten maa træde til og afløse baade dem og Forbrugsforeningen eller rettere Forbrugsforeningerne, for der kommer nok flere, med en tidsvarende, hele Samfundet tilfredsstillende Institution.

Jeg har af Tilhængere af Fordringen paa gratis Medicin hørt den Indvending fremsat mod mit Forslag, at det vilde forsinke Virkeliggjørelsen af dette deres Ideal. Intet er urigtigere! De, der hylder denne Tanke,

burde netop af al Kraft støtte mit Forslag, thi en Forbrugsforenings Oprettelse betyder netop deres Fordrings Realisation, og det hvadenten Staten senere maatte overtage den eller ej. Thi hvad andet vil det vel sige, at Staten uddeler gratis Medicin, end at den leverer den til Produktionsprisen, som betales i Form af en til Værdien nøjagtigt svarende Forhøjelse af Skatterne? og hvad andet gør Forbrugsforeningen end ligeledes at levere Medicinen til Produktionsprisen, som betales i Form af et til Værdien nøjagtigt svarende Kontingent. Staten vil ikke kunne producere billigere end Forbrugsforeningen og denne paa den anden Side heller ikke billigere end Staten.

Men der er endnu et Moment, der burde bevæge Tilhængerne af Fordringen paa gratis Medicin til at støtte mit Forslag, selv om det ikke fuldt ud opfyldte deres Ønsker, og det er, at de aldrig vil se deres Fordring gennemført, dersom de ikke vil benytte Forbrugsforeningen som det, den er: et Tvangsmiddel og et Gjennemgangsled. Jeg mener at have bevist, at en i stort Omfang benyttet Forbrugsforening absolut maa bringe Apothekerne i den Situation, at Regeringen tvinges til at tilvejebringe en ny Ordning, og er man med mig enig om, at den uden Tvang intetgjør, og kan man, hvad jeg bestemt paastaar, ikke paavise noget bedre Middel, hvorfor saa vrage det, der ubetinget fører til Maalet?

Efter denne Redegjørelse haaber jeg, at det vil erkjendes:

- 1) at en Forbrugsforening er et hensigtsmæssigt Middel for dens Medlemmer til at undgaa Apothekertaxens høje Priser;
- 2) at en Forbrugsforening er et udmærket Surrogat for en Statsordning, der jo ikke kan skaffes, saalænge Lovgivningsvirksomheden stagnerer;

og 3) at en Forbrugsforening yder ikke alene sine Medlemmer, men hele Samfundet en betydelig Tjeneste ved sin Evne til at hidføre saadanne Tilstande blandt Apothekerne, at selv en uvillig Regering tvinges til at forsøge at tilvejebringe en tilfredsstillende Ordning.

Men en Forbrugsforenings gode Egenskaber er ikke udtømte hermed. Ogsaa en Sagen velvillig Regering er den ikke overflødig, men vil tvertimod kunne yde den betydelig Støtte, og det hvadenten en saadan Regering vil løse Apothekerspørgsmaalet ved at reducere Sundhedskollegiets Medicinaltaxt, eller ved at indløse Privilegierne, hvilke tvende Veje begge føre til det samme Maal.

Den første af disse Udveje er den mest rationelle, men den Regering, der vil betræde den, maa naturligvis have noget at henvise til, naar den vil forkaste Sundhedskollegiets Prisansættelser og forlange Nedsættelser. Foreligger imidlertid en Forbrugsforenings Regnskaber, og viser disse, at Medicin kan leveres langt billigere end til Kollegiets Priser, saa kan man jo ikke tænke sig bedre Grundlag for en Regerings Fordring.

Vælger Regeringen den anden Udvej, at indløse Privilegierne, saa er Forbrugsforeningen til ikke mindre Nytte. Opgaven er i saa Fald kun at vente med Indløsningen, til Foreningen efter flere eller færre Aars velledet Virksomhed har forvandlet Apothekernes Kunder til sine tilfredse Medlemmer. Samtidig med at Apothekernes Kundekreds aftager, svinder nemlig Privilegiernes Værdi ind, og den Dag vil komme, paa hvilken de over 20 Millioner Kr., de nu repræsenterer, ere smeltede sammen til en meget beskeden Sum. Da,

men ogsaa først da, bør Staten overtage Privilegierne, thi ingen, der ikke er Privilegieejer eller Prioritetshaver i et saadant, kan vel for Alvor mene, at Samfundet til evig Tid skulde fordyre sin Medicin med Forrentningen af den før nævnte kolossale Sum, som Privilegiernes Indløsning nu vilde koste, og som hverken repræsenterer objective Værdigjenstande eller opsparet Arbejde, men kun en af Staten sanktioneret Ret til at tage ublu Priser.

Men! ville nogle Læsere maaske udbryde, vilde det ikke være en Uretfærdighed mod Apothekerne paa denne Maade at tilintetgjøre Værdien af deres Privilegier, som mange af dem har betalt umaadeligt højt og som maaske udgjør mere end deres Formue. Jeg kan berolige saadanne Frygtssomme. Hvorledes gaar det andre Samfundsklasser, naar den Tjeneste, de yder, ikke længere staar i Forhold til den Løn, de nyder? Jeg vil spørge selv den Samvittighedsfuldeste, om han kan se nogen Uretfærdighed i, at samtlige en Handlendes Kunder forlader ham og derved ødelægger hans Forretning, naar de kan blive betjente fordelagtigere paa anden Maade. Selvfølgelig vilde det ikke blot ikke være uretfærdigt, men endog de Paagjældendes økonomiske Pligt mod dem selv. Men naar det ikke er en Uret mod Ejeren af en Forretning, hvis Værdi dog som Regel er en Frugt af personligt Arbejde, saa er det naturligvis endnu mindre en Uret mod Ejerne af Privilegierne, hvis Værdi kun er tilvejebragt ved en gennem en Række af Aar fortsat Uret mod Befolkningen, og jeg mener derfor, at Tilintetgjørelsen af Privilegiernes Værdi ikke er en Uret mod Apothekerne, men derimod betyder, at en gammel Uret mod Befolkningen gjøres god igjen.